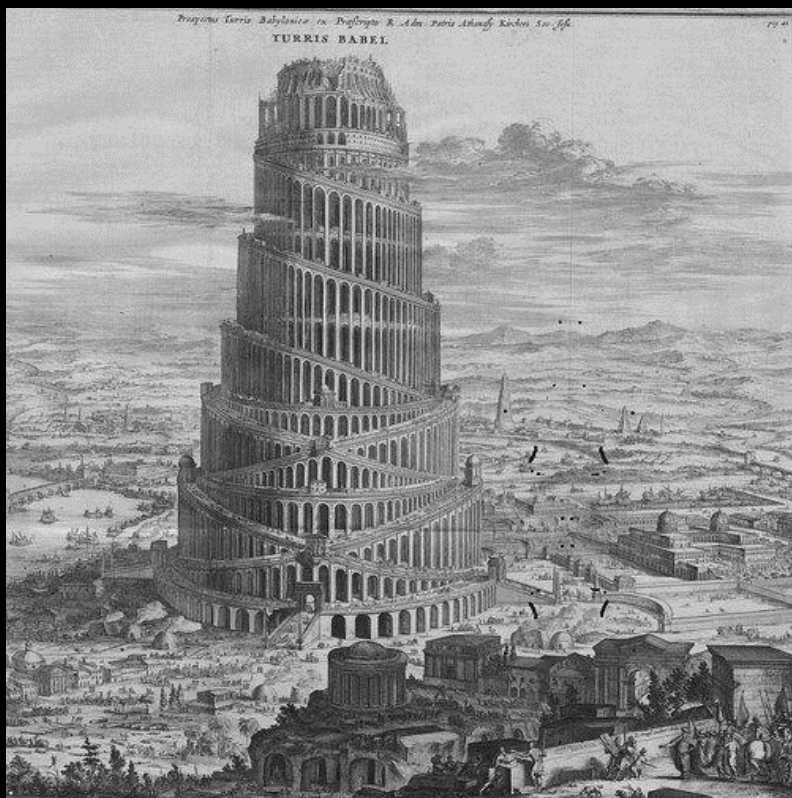

Sasietās mēles: Apspiesto valodu hronoloģija.

Lielāko daļu rakstītās vēstures – kopš šumeru civilizācija izgudroja rakstību – valodas pastāvēja cita citai līdzās nosacītā harmonijā pat tad, kad tajās runājošie to nedarīja. Dažas no valodām plauka un citas panīka, tomēr senatnē nav (mums zināmu) piemēru par sistemātiskiem mēģinājumiem aizliegt vai iznīcināt kādu valodu. Galvenokārt tieši līdz ar nacionālo valstu rašanos dažas valodas tika noteiktas par oficiālām, bet daudzas citas netika atbalstītas, tika apspiestas vai aizliegtas pavisam. Šķiet, šāda destruktīva politika attiecībā pret valodām un dialektiem radās Eiropā un pēcāk kolonizācijas laikā izplatījās visā pasaulē, lai gan jāpatur prātā, ka milzīgais liecību apjoms, kas uz pārējo civilizāciju rēķina centrā novieto Eiropas vēsturi, bieži vien rada optiskus kropļojumus. Lingvistiem lēš, ka pašreizējā ātrumā līdz šī gadsimta beigām izzudīs teju puse no 7151 pasaules valodas. Šī laika līnija ir nepilnīgs pārskats par valodu politiku dažādās pasaules daļās, sākot aptuveni no nacionālo valstu pirmsākumiem.

Bābeles torņa ilustrācija, publicēta
Atanāzija Kirhera "Turrus Babel".

1367. gads

Pirmais angļu likums kolonizētajā Īrijā, kas specifiski aizliedza īru valodas lietošanu, tiek pieņemts kā Kilkenijas statūtu III pants. Šis pants nosaka, ka angļu kolonizatoriem Īrijā ir aizliegts runāt īru valodā, kā arī vietējiem īriem saskarsmē ar kolonizatoriem aizliegts runāt savā valodā.

1380. gads

Dānijas karaļa Olafa II laikā dāņu valoda aizstāj Fēru saluās lietoto valodu kā oficiālo rakstisko valodu izglītības un pārvaldes jomā Fēru salās.

1482. gads

Tiek sadedzināta Valensijas Bībele - pirmā Bībele katalāņu valodā.

1492. gads

Antonio de Nebrihas "Gramática de la lengua castellana" ir pirmā spāņu valodas gramatikas grāmata un pirmā publicētā Eiropas mūsdienu valodas gramatikas grāmata. Šo grāmatu uzskata par "impērijas pavadoni." Par savu darbu Nebriha vēstulē Kastīlijas karalienei Izabellai I raksta: "Pēc tam, kad Jūsu Augstība būs pakļāvusi barbariskas tautas un dažādās mēlēs runājošas nācijas, līdz ar iekarošanu tām būs nepieciešams pieņemt likumus, kurus iekarotājs uzspiež iekarotajiem, un starp tiem arī mūsu valoda; ar šo manu darbu viņi varēs to apgūt, gluži kā mēs tagad mācāmies latīņu valodu no latīņu valodas gramatikas."

1498. gads

Vasko da Gama ir pirmais eiropietis, kas sasniedz Āfrikas Lielos ezerus. Saskaņā ar viņa piezīmēm Austrumāfrikā valdīja arābu valodā runājoša musulmaņu elite. Par agrīniem kontaktiem ar arābu valodā runājošajiem liecina lielais skaits arābu valodas vārdu, kas sastopami svahili valodā. Piemēram, svahilu valodas nosaukums cēlies no arābu valodas vārda "sawahil", kas nozīmē "krasts".

1535. gads

Velsas likums nosaka, ka Velsas tiesās lieto tikai angļu valodu un ka velsiešu valodā runājošajiem ir liegts ieņemt valsts amatus.

1536. - 1814. gads

Dāņu valoda tiek padarīta par Norvēģijas valsts valodu.

1537. gads

Īrijas statūti - Likums par angļu valodu un paradumu kārtību, kas aizliedz īru valodas lietošanu Īrijas parlamentā. 1541. gadā tiek pieņemts papildu likums, kas aizliedz īru valodas lietošanu tajās Īrijas teritorijās, kas tobrīd atradās angļu pārvaldībā.

1567. gads

Spānijas karalis Filips II pasludina arābu valodas lietošanu par nelikumīgu.

1570. gads

Spānijas karalis Filips II pasludina navatlu par oficiālo valodu Jaunās Spānijas kolonijās, lai atvieglotu saziņu starp vietējiem iedzīvotājiem un spāņu kolonizatoriem.

1633. gads

Spānijas karalis Filips IV deklarē, ka romu tauta neeksistē, tādējādi aizliedzot romu valodu un tradicionālo kultūru.

1652. gads

Nīderlandes Austrumindijas kompānija nodibina tirdzniecības punktu Keiptaunā. Eiropas kolonizatori (afrikāneri) pārceļas uz Keipu un pakāpeniski izveido fermas Nīderlandes Kāpas kolonijā, kas darbojas kā Nīderlandes vergu pavalsts.

Nīderlandes Austrumindijas kompānijas kuģu būvētava

1650 - 1707. gads

Kurdu intelektuālis, rakstnieks un zinātnieks Ehmedē Ksani tiek uzskatīts par kurdu nacionālisma pamatlicēju. Ksani uzsvēra kurdu valodas nozīmi. Savā leģendārajā eposā "Mem û Zîn" (1692) viņš raksta, ka kurdu tautas bēdu un iepalīcības cēlonis ir tās pakļautība Osmaņu un Persijas impērijām un ka vienīgais ceļš uz atbrīvošanu ir neatkarīga kurdu valdīšana.

1697. gads

Pētera I laikā Krievijā baltkrievu valoda zaudē oficiālās valodas statusu un tiek aizliegta visos tiesiskos un valstiskos dokumentos.

1707. - 1716. gads

Spānijas karaļa Filipa V parakstītie *La Nueva Planta* rīkojumi ir pirmais mēģinājums centralizēt vairākas teritorijas vienotā pārvaldē. Ar šiem dekrētiem tiek izveidota Spānijas valsts. Ar varu uzspiesta kastīliešu spāņu valoda kļūst par valdības, administrācijas, publikāciju, tirdzniecības, izglītības un reliģijas vienīgo valodu, aizliedzot andalūziešu, aragoniešu, katalāņu, galisiešu un citas Spānijas valodas.

1737. gads

Īrijas parlaments 1737. gadā pieņem Tiesu administrācijas likumu. Likums ne tikai aizliedz runāt īru valodā tiesas zālē, bet arī liedz aizpildīt juridiskos dokumentus īru valodā un pagēr naudas sodu 20 mārciņu apmērā par katru reizi, kad, pretēji likumam, īru valoda tiek lietota tiesā.

1757. gads

Portugāles karalis Žozefs I aizliedz kolonizētajā Brazīlijā lietot vietējo iedzīvotāju – tupinambā tautas – valodu.

1760. – 1764. gads

Sardīniešu valodu visās sabiedriskās dzīves jomās aizstāj itāļu valoda. Savoņas valdības itāļu valodas uzspiešana Sardīnijā izraisa tās pakāpenisku norietu. Pirms 1720. gada, kad Sardīnija tika nodota Savoņas namam, tā bija daļa Spānijas, un kastīliešu, katalāņu un sardīniešu valodas tika brīvi lietotas visās jomās.

1770. gads

Spānijas karalis Karloss III izdod rīkojumu, ar kuru aizliedz izmantot pamatiedzīvotāju valodas visās Spānijas kolonijās.

1772. gads

Pēc pirmā Polijas dalījuma, zemēs, kas nonāca Prūsijas sastāvā Frīdriha Lielā valdīšanas laikā, vairākkārt notiek etniskā tīrīšana. Poļu valoda tiek aizstāta ar vācu valodu valsts pārvaldē, un poļi kopumā tiek attēloti kā "atpalikuši slāvi" salīdzinājumā ar saviem vācu kungiem. Stingrie likumi, kuru mērķis bija Polijas teritoriju ģermanizācija, 19. gadsimta sākumā tiek vājināti.

1775. gads

Portugāļu diplomāts Marķīzs no Pombalas Brazīlijā aizliedz lietot vietējās valodas.

1782. gads

Pēc divu gadu ilgas cīņas beidzas Tupaka Amaru II sacelšanās - iezemiešu un mesticu zemnieku sacelšanās pret Spānijas vicekaraļvalsti Peru. Pēc sacelšanās spāņu kolonizators Hosē Antonio de Areče aizliedz kečvu valodu un lielāko daļu inku kultūras izpausmju.

1789. gads

Sākas Franču revolūcija. Sākotnēji revolucionāri pasludina valodas izvēles brīvību visiem republikas pilsoņiem; vēlāk no šīs nostājas atsakās, lai tās vietā ieviestu vienotu valodu, kas likvidētu pārējās Francijas valodas.

1795. / 1806. gads Britu impērija iebrūk Kāpas kolonijā, cīnoties par kontroli pār nesen atklātajām dimantu un zelta raktuvēm. Pēc britu iebrukuma nīderlandiešu zemnieki, dēvēti par būriem, ir spiesti migrēt ziemeļu virzienā, kur viņi izveido apmetnes Dienvidāfrikas iekšzemē.

1810. gads

Havajas kļūst par vienotu karalisti.

1816. gads

Poļu ģimnāzija Bidgoščā tiek pārveidota par vācu institūciju; poļu valodā mācību stundās vairs netiek runāts.

1819. gads

Prūsijas ierēdņi turpina centienus mazināt poļu valodas nozīmīgumu, izsludinot absolūtu aizliegumu to lietot tiesas procesos un daļēju aizliegumu skolās. Tā vietā tiek sastādītas mācību programmas vācu valodā.

1831. gads

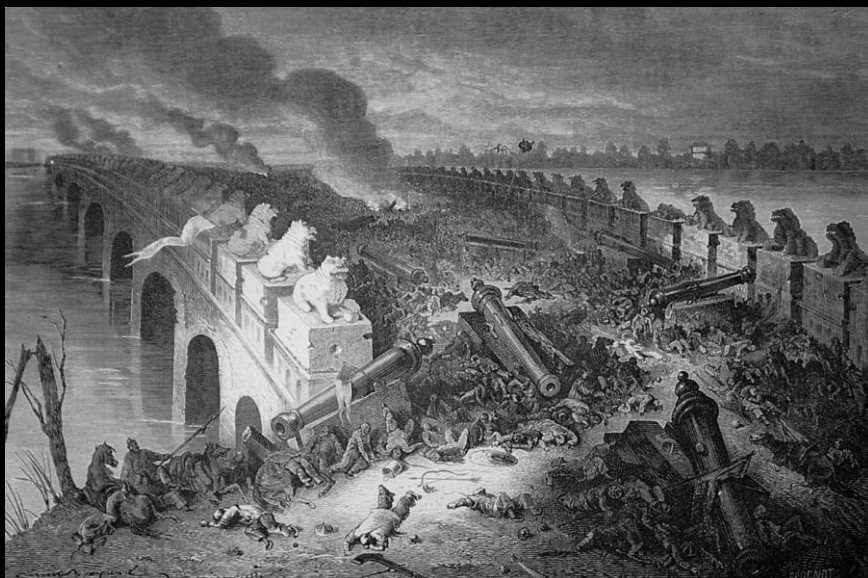
Kanādā tiek atvērta pirmā internātskola. Skolu sistēma, ko finansē Kanādas Indiāņu jautājumu departaments un pārvalda kristīgā baznīca, ir radīta, lai atņemtu pamatiedzīvotāju bērniem viņu dzimtās valodas un kultūru, piespiežot viņus runāt angļiski un pārraut saikni ar savām kopienām.

1837. gads

Britu Austrumindijas kompānija atsakās no persiešu valodas kā oficiālās valodas Indijas valdības iestādēs un tiesās un aizstāj to ar vietējām sarunvalodām, galvenokārt hindi. Savukārt Indijas ziemeļos persiešu valodu nomaina urdu valoda.

1839. - 1842. gads

Pirmais opija karš starp Ķīnas Cjīnu dinastiju un Britu impēriju. Konflikts beidzas ar Nankinas līgumu, kas paredz, ka Cjīnu dinastija nodod Honkongu Britu impērijai. Honkongā angļu valoda tiek uzspiesta kā vienīgā oficiālā politikas un pārvaldes valoda.

Balikjao tilts kaujas vakarā 1860. gada 21. septembrī
Otrā opija kara (1856–1860) laikā. Angļu un franču
uzvara pavēra Rietumu armijām ceļu uz Pekinu.

1842. gads

Besarābijā aizliedz rumāņu valodas mācīšanu.

Lielbritānijas iebrukums Ķīnā. Imperiālisma laikmetā, pirms rietumnieku ierašanās, ķīniešu sabiedrībā valdīja kulturālisms, nevis nacionālisms. Redzot eiropiešu militāros panākumus, ķīnieši sāk apšaubīt savu līdzšinējo sistēmu un apsver kā varētu pārņemt Rietumos tik izplatīto nacionālisma ideoloģiju.

1847. gads

Tiek izveidota jauna Osmaņu impērijas daļa Kurdistāna, kurā ietilpst Dijarbakira, Vana, Muša, Hakari, Džizre, Botāna un Mardina. Kurdu vadoņu lomu sāk pildīt kurdu reliģiskie līderi, kas liecina par autonomijas vājināšanos.

1848 – 1871 gads

Itālijas apvienošanās.

19. gs. beigās un 20. gs. sākumā nostiprinās itāļu irredentisms – nacionālistiska kustība, kuras mērķis bija apvienot visas teritorijas, kuras apdzīvoja etniskie itāļi (piemēram, Dienvidtiroli, Istru un Sardīniju). Itāļu valodā runājošie tiek klasificēti kā itāļi, kurus Itālijas valstij nepieciešams atbrīvot.

1850. gadi

19. gadsimta otrajā pusē cilvēkus, kuri nelieto vācu valodu, apzīmē ar jēdzienu “*Reichsfeinde*” jeb “[Prūsijas] impērijas ienaidnieki”.

Emmerihā pie Reinas, Geldernā un Klēvē aizliedz mācības un pārvaldi holandiešu valodā.

Līdz ar 1850. gadiem velsiešu valodu prot vien apmēram puse Velsas iedzīvotāju, salīdzinājumā ar gandrīz 100% Velsiešu 18. gadsimtā. Šī pārmaiņa notikusi daļēji gan angļu valodā runājošo migrantu skaita pieauguma, gan arī britu valdības īstenotās iznīcinošās politikas dēļ, kuras mērķis bija izskaust velsiešu valodu.

1851. gads

Norvēģijā pieņem likumu, kas piespiež sāmu skolās vadīt stundas norvēģu valodā.

1857. gads

Anglofonā laikraksta "The Cape Argus" 19. septembra izdevums apraksta afrikandiešu valodu kā "nožēlojamu bastardu žargonu," kas nav valodas vārda cienīgs un aicina izskaust šo "atbaidošo vernakulāru."

1860. gads

Oksitāņu valodas lietotāji veido vairāk nekā trešdaļu Francijas iedzīvotāju. Saistībā ar Francijas valdības diskriminējošo politiku, kas pazīstama kā "*vergonha*", oksitāņu valodā runājošo īpatsvars līdz 1993. gadam samazinās līdz mazāk nekā 7 %, bet līdz 2012. gadam - līdz mazāk nekā 1 %.

1864. – 1904. gads

Aizliegts izdot drukātus medijus lietuviešu valodā. Par spīti tam grāmatas lietuviski tiek nelegāli izdotas ārzemēs. Lietuviešu grāmatu kontrabandistus dēvē par "*knygnešiai*."

Tiek aizliegta baltkrievu, poļu un lietuviešu valodas lietošana sabiedriskās vietās Krievijas impērijā.

1867. gads

Jaunzēlandē tiek pieņemts Pamatiedzīvotāju skolu likums, ar kuru izveido valsts pamatskolu sistēmu, kurā mācības notiek angļu valodā. Likumā noteikts, ka maoru kopienas pienākums ir pieprasīt skolu izveidi, izveidot skolas komiteju, sagādāt zemi skolas telpām un segt pusi no ēkas izmaksām kā arī ceturto daļu skolotāju algas.

1868. gads

Japānas meidzi valdība anektē Edzo salu un pārdēvē to par Hokaido. Japāņiem kolonizējot salu, vietējie aini ir spiesti mācīties japāņu skolās, un viņu valoda tiek aizliegta.

1871. gads

Tikai aptuveni 25% Francijas iedzīvotāju uzskata franču valodu par savu dzimto valodu.

1873. gads

Vācu valoda kļūst par mācību valodu visās poliski runājošo teritoriju skolās Prūsijā, izņemot mūzikas un reliģijas priekšmetus, kas vācu valodā jā māca no 1901. gada. Minētās politikas īstenošanu poliski runājošie iedzīvotāji uztver nelabvēlīgi, un tas pēdīgi rezultējas vecāku un skolēnu streikā.

1879. gads

Japāna anektē Rjūkjū un īsteno piespiedu japanizācijas politiku. Rjūkjū salās lietotās valodas tiek apspiestas, un bērni sodīti par dzimtās valodas lietošanu skolā.

Karikatūra no "Marumaru Cinbun", 1879. gada 24. maijs, ar uzrakstu "Japāna cenšas iegūt savā īpašumā "Rjūkjū kolosu," velkot Ķīnas kāju."

1880. gads

Milānā notiek Otrais starptautiskais kongress par nedzirdīgo izglītību. kongresā paziņo, ka mutiskā izglītība ir pārāka par manuālo apmācību, un pieņem rezolūciju par zīmju valodas aizliegumu vairākās Eiropas valstīs un ASV. 2010. gadā Kongresa 21. sapulcē Vankūverā kongresa dalībnieki oficiāli atvainojas par aizliegumu.

1880 - 1902. gads

Havaju salām atrodies ASV kontrolē, to skolu, kurās mācības notika havajiešu valodā, skaits krītas no aptuveni 150 līdz 0.

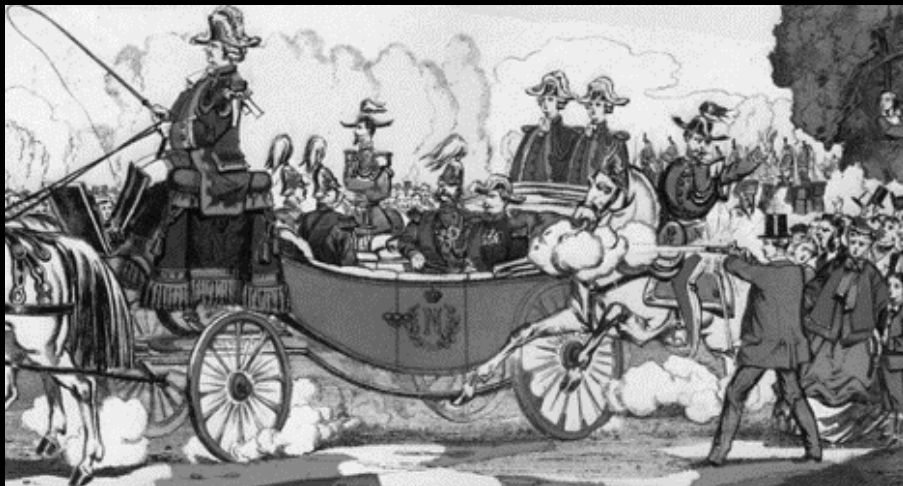
1880. gadi

Krievijas impērijā aizliedz poļu valodas mācības.

Tiek dibināta Vācijas Austrumāfrikas kolonija, kas aptver tagadējās Burundi, Ruandas un Tanzānijas teritorijas. Vācu kolonizatori uzsāk dearābiskošanas procesu. Vācija izmanto svahilu valodu pārvaldības procesos un veicina šīs valodas izplatību. Viņi izstrādā izglītības programmu un rada mācību materiālus, kas kvalitātes ziņā pārspēj visu, kas tobrīd bija pieejams Āfrikas tropiskajās zonās. Līdz ar to nav pārsteidzoši, ka svahilu valodas vārds skola – "shule" - ir aizgūts no vācu valodas. Lai gan skolās tiek pasniegta vācu valoda, mācības notiek svahilu valodā.

1881. gads

Aleksandra II laikā Krievijas impērija kļūst par milzīgu daudzvalodīgu valsti ar vairāk nekā 150 atšķirīgās valodās runājošām grupām. Cari īsteno nežēlīgu etnisko minoritāšu asimilācijas politiku. Aleksandrs II aizliedz lietot ukraiņu valodu skolās, teātros, uzstājoties publiski u. tml. (līdz 1919. gadam). Baltkrievu valoda ir aizliegta (līdz 1905. gadam). Ukraiņu un baltkrievu valodas uzskata vien par krievu valodas dialektiem, nevis atsevišķām valodām. Baltkrievu valoda piedzīvo vislielāko asimilāciju.

Aleksandra II slepkavība.

Žila Ferija likumi. Izglītības reformas, kuru mērķis bija uzlabot lasīt un rakstītprasmes līmeni Francijas lauku apvidos, padarot bezmaksas pamatizglītību obligātu ikkatram. Jebkura valoda, izņemot franču, ir aizliegta pat skolu pagalmos, un jebkurš pārkāpums tiek bargi sodīts.

1885. gads

Krievu valodas lietošana Baltijas valstu pārvaldē ir obligāta.

1887. gads

Varšavā dzīvojošais oftalmologs L. L. Zamenhofs izstrādā starptautisko valodu esperanto. Tā ir iecerēta kā universāla otrā valoda starptautiskai saziņai, lai uzlabotu valstu savstarpējo komunikāciju un novērstu karus.

Padomju republiku Esperanto biedrības tikšanās Maskavā 1931. g.

Amerikas Savienoto Valstu Indiāņu lietu komisārs aizliedz skolās lietot pamatiedzīvotāju valodas.

1890. gadi

Krievu valoda kļūst par mācību valodu visās Baltijas valstu skolās.

1892-1907. gads

Cilšu skolās (*Aşiret Mektepleri*) kurdu vadoņu un šeihu, kā arī arābu un albāņu ģimeņu dēļiem aizliedz mācīt kurdu "barbaru valodu". Mācības notiek turku valodā.

1893. gads

Amerikas Savienoto Valstu karaspēks bez dibināta iemesla iebrūk Havaju Karalistē, kā rezultātā Havaju Karalistes monarhs Viņas Majestāte karaliene Liliuokalani kapitulē.

1895. gads

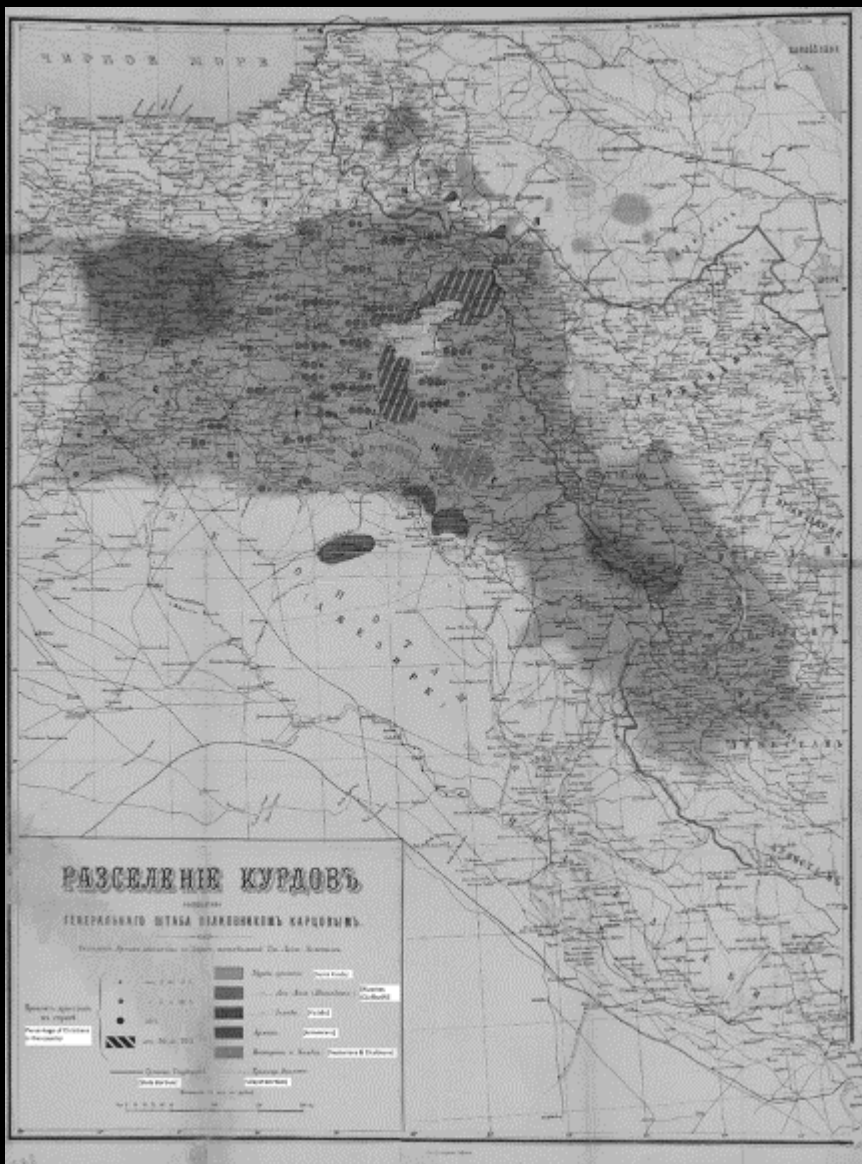
Taivāna tiek pakļauta Japānai pēc Japānas uzvaras Pirmajā Ķīnas-Japānas karā. Par oficiālo valodu kļūst japāņu valoda. Līdz ar 1941. gadu gandrīz 60% Taivānas iedzīvotāju spēj runāt japāniski.

1896. gads

Ar Havaju Republikas likumu 57. panta 30. punktu tiek aizliegts skolās mācīt un mācīties havajiešu valodā. Havaju valodas lietošana turpmāk aprobežojas ar Tā Kunga lūgšanas nolasīšanu dievkalpojuma laikā.

1898. gads

Norvēģija un Zviedrija pieņem likumus, kas pilnībā aizliedz sāmu valodas lietošanu izglītības sistēmā.

Krievu karte, kurā attēlotas kurdu apdzīvotās teritorijas Osmaņu, Persijas un Krievijas impērijā 19. gadsimta beigās, autors - ģenerālštāba pulkvedis Vladimirs Karcovs. Kartē atspoguļots sunnītu un alavītu, kurdu, kā arī jezīdu, armēņu, nestoriāņu un haldiešu izvietojums.

1899. gads

Filipīnu-Amerikas karš beidzas ar Amerikas Savienoto Valstu uzvaru. Tā rezultātā ASV pasludina angļu valodu par galveno izglītības valodu, pārtraucot gadsimtiem ilgušo spāņu valodas lietošanu. Plašā mērogā šī pārmaiņa stājas spēkā vien pēc Pirmā pasaules kara, kad lielākajās katoļu universitātēs spāņu valoda tiek pakāpeniski nomainīta uz angļu valodu.

1900. gads

Valodas manifests: Nikolaja II dekrēts, kas padara krievu valodu par Somijas pārvaldes institūciju valodu.

1901. - 1902. gads

Vžesņā dzīvojošie bērni streiko, reaģējot uz poļu valodas aizliegumu. Skolēni atsakās piedalīties nodarbībās un veikt dotos uzdevumus, par ko tiek sodīti ar aizturēšanu vai piekauti. Tas izraisa vecāku reakciju, taču viņus aiztur prūšu policija, un pēdīgi streiki tiek apspiesti.

1905. - 1970. gads

Austrālijas valdības aģentūras īsteno Austrālijas aborigēnu un Toresa šauruma salu iedzīvotāju bērnu piespiedu pārvietošanas kampaņu; šie bērni nu pazīstami kā "nozagtie bērni". Viņus pārvieto uz baznīcu misijām, kur viņi tiek sodīti par runāšanu dzimtajā valodā. Tiek lēsts, ka dažos reģionos šādējādi piespiedu kārtā tiek aizvests katrs trešais Austrālijas pamatiedzīvotāju bērns.

1908. gads

Kurdu sadarbības un progresā biedrība (*Kürd Teavün ve Terakki Cemiyeti, KTTC*) – pirmā kurdu politiskā organizācija, kaut arī lielākoties konservatīva un osmaņiem labvēlīga, iestājas par Kurdistānas politisko, sociālo un ekonomisko atmodu. *KTTC* izdod laikrakstus un publikācijas, kurās uzsver kurdu valodas attīstības (un izglītības kurdu valodā) nozīmi. Par spīti tam organizācija neatbalsta ideju par neatkarīgu Kurdistānu.

1910. gads

Tiek izveidota Dienvidāfrikas Savienība kā britu impērijas pašpārvaldes domīnija. Par jaunās valsts oficiālajām valodām kļūst tikai nīderlandiešu un angļu valodas.

Japāna aizliedz korejiešu valodu un piespiež korejiešus pieņemt japāņu vārdus.

Japāņu jūras kājnieki no Unjo izkrauj kuģi pie Jeongdžunas salas, kas atrodas netālu no Gangva salas.

1913. gads

Jaunā Ķīnas valdība izveido Izrunas vienveidošanas komisiju, kuras mērķis ir izstrādāt valsts rakstītās un mutvārdu valodas lietošanas standartus. Sarunu laikā starp delegātiem rodas lielas domstarpības par to, kurš ķīniešu valodas variants būtu jāizvēlas par jaunā standarta pamatu. Ķīnas ziemeļu reģionus pārstāvošā mandarīnu valodas frakcija pieņem saukli "Piespiest dienvidus sekot ziemeļiem" un galu galā panāk savu. Mandarīnu ķīniešu valodas ziemeļu dialekts kļūst par

republikas valodu. Par valsts valodām tiek atzītas vairākas citas, tostarp mandžūru, mongoļu, tibetiešu un uiguru valodas.

Halil Hajali rakstā "*Rojî Kurd*" (3. numurā) uzskaitītas prasības, kas izriet no kurdu tautas vajadzībām: jauns alfabēts un kurdu valodas vārdnīca, lai atvieglotu valodas apguvi, katehisms kurdu valodā, kurdu senču vēsture ar kurdu vecāko un rakstnieku biogrāfijām un matemātikas grāmata.

1914. gads

Sākas Pirmais pasaules karš.

1917. gads

Krievijas tautas tiesību deklarācija. Ļeņins tic absolūtai tautu un valodu brīvībai un vienlīdzībai, kā arī pašnoteikšanās tiesībām. Viņš tiecas izveidot Krieviju pēc cara laikiem par daudzvalodu valsti.

KTTC pārdēvē par Kurdistānas sacelšanās biedrību (*Cemîyeta Tealîya Kurdistanê*).

Organizācijas mērķis ir izveidot neatkarīgu kurdu valsti Turcijas austrumos. Biedrība izdod laikrakstu "*Jîn*" ("Dzīve"), kurā Kurdije Bitlisi publicē rakstu par kurdu valodu, ierosinot to standartizēt vispārējai lietošanai un norādot, ka ievērojamais dialektu skaits ir nevis šķērslis, bet liels dārgums šāda mērķa sasniegšanai.

Itālijas Karaliskā ģeogrāfijas biedrība publicē "*Prontuario dei nomi locali dell'Alto Adige*". Tajā ir ietverts to Dienvidtiroles toponīmu saraksts, kas Itālijas valdības italianizācijas kampaņas ietvaros ir pārveidoti, lai skanētu itāliskāk. Dienvidtirole ir ziemeļu reģions, kas Londonas līgumā (1915. gadā) ir apsolīts Itālijai, bet oficiāli anektēts tiek vien 1920. gadā.

Jūnijā ASV tiek pieņemts Tirdzniecības ar ienaidnieku likums (*50 USC Appendix*), ar kuru tiek apspiesta amerikāņu svešvalodu prese un pasludināts, ka drukātos izdevumus, kas nav angļu valodā, bez sertificēta angļu tulkojuma nav iespējams nosūtīt pa pastu.

Amerikas Savienotajām Valstīm iesaistoties Pirmajā pasaules karā, vairākos štatos tiek aizliegta vācu valoda.

1918. gads

Kairā iznāk pasaulē pirmais kurdu laikraksts, ko izplata bez maksas. Osmaņu impērijā spēkā esošā valodas aizlieguma dēļ laikrakstu nācās nelegāli ievest.

Kurdu tauta tiek atdalīta starp četrām dažādām valstīm.

Elzasā-Lotringā aizliedz lietot vācu valodu.

Villu Gisti pamiers izbeidz karadarbību starp Itāliju un Austroungāriju. Reģiona nodošana Itālijai iezīmē slāviski runājošo iedzīvotāju lingvistiskā genocīda sākumu. Horvātijā tiek slēgta Volosko vidusskola.

Veimāras republikas laikā etniskās minoritātes tiek aizsargātas, un iepriekš izmantotās bargās lingvistiskās diskriminācijas metodes uz īsu brīdi tiek apturētas.

Lietuva, Latvija un Igaunija iegūst neatkarību, un valstu iedzīvotāju vairākuma lietotās valodas kļūst par jauno neatkarīgo valstu oficiālajām valsts valodām.

5k Saules un kviešu pastmarka, 1918. gada 18. decembris.

Cenšoties standartizēt valodu, Igaunija īsteno politiku, kas izslēdz dienvidigauņu valodas lietošanu izglītībā. Dienvidigauņu valoda diahroniski ir atsevišķs somu valodas atzars no ziemeļigauņu valodas, kas kalpo par pamatu mūsdienu standarta igauņu valodai.

23. maijā Aiovas štata gubernators Viljams L. Hārdings izdod Bābeles proklamāciju, kas aizliedz publiski runāt jebkurā valodā, kas nav angļu. Šī proklamācija ir ASV pretvāciskā noskaņojuma kulminācija. Bijušais prezidents Teodors Rūzvelts savā runā atbalsta proklamāciju: "Amerika ir nācija, nevis poliglotu pansija". Pēc Pirmā pasaules kara beigām 1918. gada 4. decembrī proklamācija tiek atcelta.

1919. gads

Ķīnā publicē nacionālo izrunas vārdnīcu.

Kurdu izglītības un publikāciju diskriminācijas biedrība (*Kürd Tamim-I Maarif ve Neşriyat Cemiyeti, KTMNC*) un Kurdu sieviešu attīstības biedrība (*Kürd Kadınarı Teali Cemiyeti*) iestājas par dažām pozīcijām saistībā ar kurdu valodu: atvērt pamatskolas, kurās izglītība notiktu kurdiski; atvērt kurdu mākslas skolu; publicēt kurdu literatūras klasikas, mācību grāmatas un kurdu vārdnīcu.

1920. gadi

Pirmā pasaules kara beigās briti pārņem kontroli pār Tanzānijas kontinentālo daļu Tanganjiku, un par valsts oficiālo valodu kļūst angļu valoda. Svahilu valodu pieņem tikai provinču vai rajonu līmeņa iestādēs. Svahilu valodu kā mācību valodu izglītības jomā lieto tikai pirmajos piecos pamatskolas gados. Trešajā klasē kā mācību priekšmets tiek ieviesta angļu valoda, savukārt vidusskolā un augstskolā tā kļūst par vienīgo mācību valodu, aizstājot svahilu. Svahilu valoda ir apgūstama tikai kā mācību priekšmets.

Nativizācija (*korenizaciia*) PSRS. Vairāku valodu rakstība tiek mainīta uz kirilicu, lai valodas "apvienotu". Drīz vien no šīm izmaiņām atsakās. No šīs tendences izvairās tikai tās valodas, kam ir

senas literārās tradīcijas, piemēram, gruzīnu un armēņu valodas. Norisinās islāmticīgo un arābiski rakstošo cilvēku romanizācija/latinizācija, kas ietekmē azeru, kazaku, turkmēņu un uzbeku u. c. valodas. PSRS darbojas četru valodu veidu hierarhija:

- A. Mazas valodas bez rakstības, ko lieto nelielas un teritoriāli izklidētas etniskās grupas: galvenokārt Sibīrijā. Izglītība un literatūra jāveido krievu valodā.
- B. Maza līdz vidēja lieluma valodas bez rakstības, ko lieto teritoriāli nošķirtas zemkopju tautas. Politiskā propaganda, literatūra un pamatskolas dzimtajās valodās; vidējā izglītība – krieviski.
- C. Vidēji lielas un lielas valodas, kuru lietotāji izmanto tradicionālu pierakstu. Viss dzimtajā valodā. Krievu valodu jāsāk mācīt ne vēlāk kā trešajā klasē.
- D. Lielākas valodas ar savu literatūru, kas parasti sakrīt ar ekonomiski attīstītākām tautībām: Ukrainu, lietuviešu, latviešu, azerbaidžāņu, gruzīnu, uzbeku u.c. valodām. Krievu valodu jāsāk mācīt ne vēlāk kā 3. klasē.

Osmāņu impērijas pakāpeniska teritoriāla sadalīšana, kas kulmināciju sasniedz līdz ar Sevras līgumu, kas paredz, ka kurdiem jāpiešķir vietēja autonomija ar tiesībām gada laikā pretendēt uz neatkarību, vēršoties pie Tautu Savienības. Tomēr līgums nekad netiek ratificēts, un vēlāk to aizstāj Lozannas līgums. Kopš tā laika jebkuras Turcijas daļas seperātisma proponēšana tiek uzskatīta par noziegumu. Daudzi turki uzskata, ka jebkāds teritorijas zaudējums novedīs pie arvien lielākas sašķeltības.

Pēc līguma noslēgšanas un Itālijas īstenotās Austrijas Piekrastes (vēlāk – dēvēta *Julian March*) aneksijas jaunā valdība uzsāk bargu reģiona italizācijas procesu: tiek aizliegtas trīs politiskās partijas, slēgtas aptuveni 700 slāvu valodā strādājošas iestādes (jauniešu un sporta klubi, sociālās un kultūras iestādes, bibliotēkas, uzņēmumi, bankas un citas finanšu iestādes u. c.), aizliegts 31 laikraksts un žurnāls; arī 488 slovēņu un horvātu pamatskolas tiek slēgtas.

1921. gads

“Hēvī” izdod brošūru “Valodas rokasgrāmata tiem, kas vēlas apgūt kurdu valodu.”

Tiek nodibināta slepena organizācija “*Azad*” (“Brīvība”), kas kritizē un iestājas pret faktu, ka tiesās drīkst runāt tikai turku valodā, ka skolās drīkst mācīt tikai turku valodu; kā arī pret kurdu reliģisko skolu (*medrese*) slēgšanu, Kurdistānas dzēšanu no visām ģeogrāfiskām kartēm, apdzīvotu vietu nosaukumu maiņas no kurdu valodas uz turku valodu; un pret kurdu un turku pārvietošanu, kas tiek veikta, lai panāktu [politisku] turku vairākumu.

Oomoto reliģijas locekļi Japānā pieņem esperanto kā savu oficiālo valodu.

Irānā pie varas nāk Reza Šahs Pahlāvī, kurš atbalsta t. s. “Viena tauta, viena valoda” politiku. Par vienīgo oficiālo valodu tiek izvēlēta persiešu (*Farsi*) valoda, un turku valodas lietošana tiek aizliegta. Skolēniem, kuri skolās runā turku valodā, tiek piemēroti naudas sodi.

Reza Šahs Pahlavi (1878-1944) un trīs Senās Irānas imperatori:
Darušs, Šahpurs Pirmais un Kīrss. Aka Mirza Habibulla Khan, Šīrāza,
Irāna, apm. 1920. gads.

Ņujorkas štatā tiek ieviesti angļu valodas prasmju testi vēlētājiem.

Luiziānas štats aizliedz skolās lietot Kadžunu [ang. v. – *Cajun*] franču valodu.

1922. gads

Osmāņu impērijas sabrukums.

1922. - 1943. gads

Fašistu valdīšana, ko vada fašisma pamatlicējs premjerministrs Benito Musolīni. Viņa diktatūras laikā ar represīviem līdzekļiem tiek izskaustas visas valodas, izņemot itāļu. Itāļu fašisti pastrādā daudz kara noziegumu, lai vācu vai slāvu valodā runājošos reģionus pārveidotu par etnisku itāļu apdzīvotām teritorijām. Fašistu represiju rezultātā vairāk nekā 100 000 slovēņu bēg uz citām valstīm, bet tūkstošiem tiek nosūtīti uz koncentrācijas nometnēm, kur mirst badā vai tiek nežēlīgi noslepkavoti.

1923. gads

Norisinās Padomju Savienības Komunistiskās partijas kongress. Ukraiņiem liedz izdot savu laikrakstu. Bērniem liedz izglītību ukraiņu valodā.

Trīs gadus pēc oficiālās Dienvidtiroles aneksijas oficiāli tiek mainīti *Prontuario dei nomi locali dell'Alto Adigei* ierosinātie vietvārdi. Papildus tam itāļu valodu ievieš kā reģiona vienīgo oficiālo valodu valsts pārvaldē un oficiālās iestādēs; vācu bankas un skolas tiek likvidētas un aizstātas ar itāļu iestādēm; vācu ierēdņi tiek atlaisti no darba; ceļu nosaukumi un vācu izcelsmes uzvārdi tiek mainīti uz itāļu vārdiem; sabiedriskās zīmes tiek italizētas; reģiona vāciskais nosaukums "*Südtirol*" tiek aizliegts; vācu valodā iznākošajai preseī ir jāievēro režīmam labvēlīga redakcionālā politika un pirms publicēšanas prese tiek stingri cenzēta.

Horvātu un slovēņu valoda ir aizliegta administrācijā un pārvadē.

Neoideālistu filsofs un fašists Džovanni Džentile piedāvā Itālijas izglītības sistēmā ieviest t. s. Džentiles reformu. Skolās aizliedz mācīt valodās, kas nav itāļu. Reforma spēcīgi skar horvātu un slovēņu skolas t.s. Austrijas Piekraštē, kā arī vācu skolas Dienvidtirolē, kur tiek atvērtas pazemes *Katakombenschulen* ("katakombu skolas"), kurās vācu valoda tomēr tiek mācīta. Ap 500 slāvu valodu skolotāju tiek piespiedu kārtā izmitināti Itālijas vidusdaļas reģionos, turpretim itāļu skolotājus norīko strādāt jauniegūtajās slāvu teritorijās.

1924. gads

Turcijas konstitūcija: 12 pants nosaka, ka pilsoņi, kuri nerunā turku valodā, nedrīkst kļūt par parlamenta locekļiem.

Leņins mirst.

Baltkrievu valodu aizliedz lietot valdības un izglītības augstākajās aprindās. Baltkrievu vēsture tiek pārrakstīta, lai radītu vienu baltkrievu un krievu naratīvu. Baltkrievu publikācijas, teātris, filmas, lekcijas, kori utt. vairs nepastāv.

ASV 1924. gada Imigrācijas akts panāk ievērojamu Eiropas ne anglofonās daļas imigrantu sarukumu un pilnībā apstādina imigrāciju no teju visas pārējās pasaules. Āzijas iedzīvotājiem iebraukšana ASV tiek liegta pilnībā, savukārt diskusijās par Imigrācijas aktu ebreji tiek izcelti kā īpaši grūti asimilējama grupa.

1925. gads

Nīderlandiešu valodu kā Dienvidāfrikas valsts valodu aizstāj afrikandiešu valoda.

Valsts valodas apvienošanas komisija Ķīnā nolēmj pieņemt Pekinas mandarīnu valodas variantu kā jauno valsts valodu.

Austrumu reformas plāns (turku valodā: "*Şark İslahat Planı*"): 14. un 17. pants aizliedz lietot kurdu valodu valdības ēkās, skolās un tirgos. Reformas plāns paredzēja kavēt kurdu elites kā pārvaldes institūcijas veidošanos, aizliegt kurdu nodarbināšanu "otrā līmeņa amatos" un nodrošinās 7 miljonus Turcijas liru kurdu pārcelšanai uz citām teritorijām. Turku amatpersonām ir tiesības sodīt katru par kurdu valodas lietošanu saskaņā ar likumā noteiktajiem tarifiem. Tarifi noteica soda apmēru atkarībā no izteiktā vārdu daudzuma.

Franču politiķis un zinātnieks Anatols de Monzī, būdams valsts izglītības ministrs, paziņo, ka “Francijas lingvistiskās vienotības labad bretoņu valodai ir jāizzūd.”

Itālijas tiesās vairs nedrīkst lietot vācu, horvātu un slovēņu valodu.

1926. gads

Pirmajā Vissavienību turkoloģijas konferencē Baku tiek noteikts, ka visām turku valodām jāizmanto latīņu alfabēts.

Vācu, slovēņu un horvātu personvārdu italizācija. Citzemju vārdi un uzvārdi tiek pārveidoti, lai skanētu itāliskāk, apgalvojot, ka tie tādējādi tiks atgriezti sākotnējā formā. Pēc Otrā pasaules kara daudzi represīvie likumi tiek atcelti, un piespiedu italizācijas ideoloģiju atmet. Dienvidtirolei piešķir autonomiju Itālijas sastāvā, pamatojoties uz tās īpašo lingvistisko situāciju.

1927. gads

Padomju savienības komunistu partija atzīst sīkburžuāzijas nacionālisma bīstamību. Plaši izplatītas reģionālās valodas ar literārajām tradīcijām Staļins uzskata par bīstamām un spējīgām uz nacionālismu; tāpēc, lai šīs valodas neradītu reālus draudus, tās jāapspiež.

1927. - 1931. gads

Kurdu Ararata Republika: pašpasludināta Kurdu valsts Turcijas austrumos, ko vada *Xoybûn* centrālā komiteja.

Itāļu valoda ir kļuvusi par vienīgo atļauto mācību valodu Dienvidtiroles skolās (vairāk nekā 360 skolu ar vairāk nekā 30000 skolēnu). Vienīgi reliģiskās skolās ir atļauts lietot vācu valodu, lai pirmajos trīs skolas gados bērniem iemācītu itāļu katehismu.

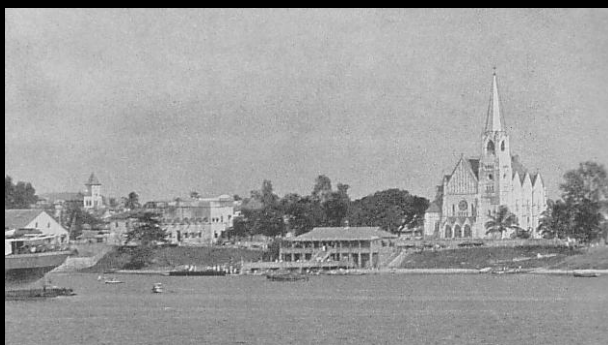
Vācijā Mazākumtautību skolu likums ļauj bērniem iegūt izglītību dzimtajā mēlē.

1929. gads

PSRS komunistiskās partijas Centrālās izpildkomitejas dekrēts: Arābu rakstības lietošana ir aizliegta un tās aizstāvji tiek uzskatīti par šķiru ienaidniekiem. Visām izdevniecībām tiek dota pavēle pārstāt drukāt darbus arābiski.

1930. gadi

Tanzānijā dibināta Valodas komiteja ar mērķi veicināt Svahili valodas attīstību, standartizēt to.

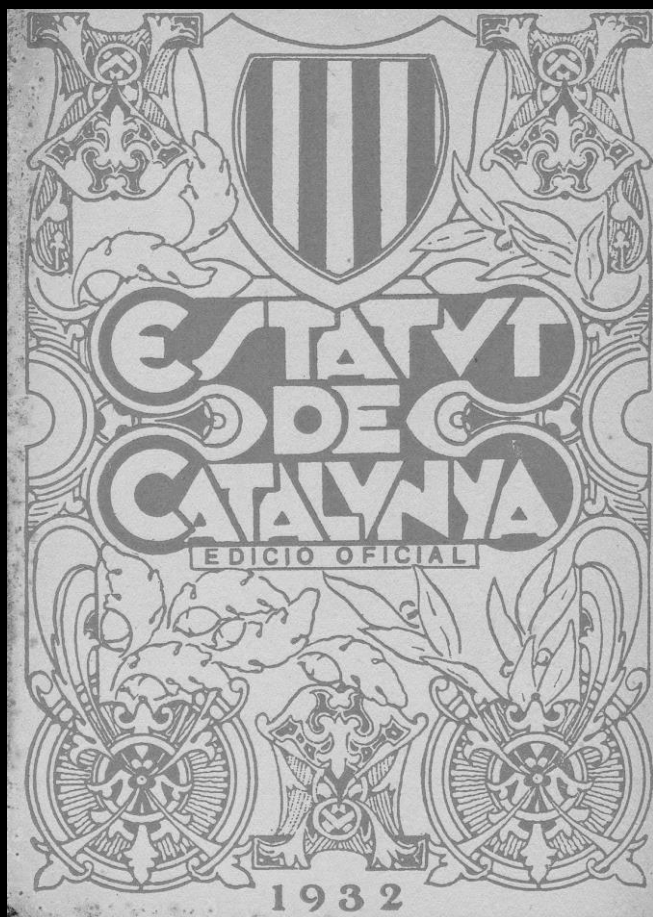
Tanzānija, Dar es Salaam, attēlā redzama Vecā Boma un Sv. Žozefa katedrāle, 1930. gadi.

PSRS laikā azerbaidžāņu, kalmiku un citas mazākas Sibīrijas valodas pāriet uz latīņu alfabētā balstītām rakstībām, taču atgriežas pie kirilicas līdz ar vēlinajiem 1930. gadiem. Kalmiku valoda šādas pārmaiņas jau ir pieredzējusi: 20. gadsimta sākumā tā tika pierakstīta t.s. *Zaja-pandid* rakstībā (t.i., mongoļu rakstzīmēs). 1924. gadā kirilicā, 1931. gadā ar latīņu burtiem, 1938. gadā atkal kirilicā. Adigu valoda: rakstība radās 1918. gadā arābu rakstā, 1927. gadā tika nomainīta uz latīņu, 1938. gadā uz kirilicu.

Saskaņā ar saules valodas teoriju – pseidozinātnisku nacionālistisku teoriju – visas pasaules valodas esot cēlušās no Turku valodas. Teorija vēsta, ka šumeri bija turki, kuri izcēlušies Centrālāzijā un izveidojuši valodu, jo esot bijuši saules spēcīgi savijoti. Saulei, kā jau dievībai, vārds ticis dots pirmais, bet visi pārējie vārdi atvedināti no šīs vārda radīšanas darbības. Šī Turcijas vēstures koncepcija gūst dažus atbalstītājus un to pasniedz dažās skolās.

1932. gads

Katalonijas autonomijas statūts: to atbalsta 99% vēlētāju. Statūts veicina Katalonijas autonomiju un padara kataloniešu valodu par reģiona oficiālo valodu, līdzās Spāņu valodai, kas joprojām saglabā šo statusu.

Pirmā Katalonijas autonomijas statūta vāks, 1932. gads.

Premjerministra Plaka Pibunsongkrama militārās diktatūras laikā Taizemē spēkā stājas Pamatizglītības likums, kas taizemiešu valodu padara vienīgo atļauto mācību valodu. Pēc ilgstošiem Taizemes ķīniešu protestiem 1939. gadā valdība atļauj skolēniem mācīties ķīniešu mandarīnu valodā, taču augstākais divas stundas nedēļā.

1933. - 1945. gads

Ādolfa Hitlera valdīšana Nacistiskajā Vācijā. Nacisti Vācijā tic "āriešu" rases pārākumam. Šis nevietā izvēlētais termins sākotnēji tika izmantots indoāriešu un irāņu ciltīs lai apzīmētu šīm ciltīm piederīgos un pats vārds joprojām ir saglabājies Irānā, kur tas burtiski nozīmē "āriešu [zeme]." Ironiski, ka romus – vienīgos ļaudis, kurus varētu trāpīgi dēvēt par āriešiem – nacisti ienīst. Tāpat kā ebreji, slāvi un vairums tautu ārpus Eiropas, viņi tiek nievājoši klasificēti kā "*Untermensch*" ("zemcilvēki"), kurus nepieciešams iznīcināt.

Tos slāvus, konkrēti poļus, kuros esot kāda daļa vācu asiņu, var izglābt, un līdz ar to viņi tiek pakļauti ģermanizācijai. Tas nozīmē vācu kultūras centru, nometņu un skolu izveidi, kur bērnus varētu nosūtīt pāraudzināšanai.

1934. gads

PSRS XVII komunistiskās partijas kongress nosaka nativizācijas kampaņas beigas un maiņu no latīņu uz kirilicas alfabētu. Tas iezīmē apzinātas rusifikācijas politikas sākumu.

Konstitucionālā sanāksme Filipīnās pasludina 1940. gadu kā laiku, kad spāņu valoda pārstās būt oficiālā jurisprudences un tiesu valoda.

1936. gads

Staļina konstitūcija. Saskaņā ar Staļinu PSRS veido aptuveni 60 nācijas, tautības un etniskās grupas (Ļeņina laikā šis skaitlis bija 180). No 71 iepriekšēji lietotā alfabēta vien 8 netika "apvienoti." Alfabētu apvienošanu uzskatīja par būtisku soli pretim starptautiskas proletariāta valodas izveidei. Tiek izvirzīts piedāvājums krievu valodā izmatot latīņu alfabētu, bet šīs kustības augstākais punkts jau ir pagājis un piedāvājums negūst daudz atbalsta.

Turku armija atrodas Dersimā un nesen atvērtajās skolās mācības norisinās turku valodā. Vietēji kurdiski runājošie ierēdņi tiek atlaisti un piespiesti doties uz citiem reģioniem.

Sekojoš Katalonijas piemēram, Basku valsts un Galīcija ievieš Basku valsts autonomijas statūtu un Galisijas autonomijas statūtu, attiecīgi padarot basku un galisiešu valodas par oficiālām valodām, līdztekus jau oficiālajai spāņu valodai.

Sākas Spānijas pilsoņkarš.

Dodekanesas salās, kurās valda itāļi no 1912. līdz 1945. gadam, itāļu valoda ir obligāta skolās un sabiedriskajā dzīvē. Grieķu valoda tiek padarīta par izvēles priekšmetu.

1938. gads

Komunistiskās partijas Centrālkomiteja izdod rīkojumu par obligātu krievu valodas mācīšanu visu tautību skolēniem visās valstīs.

Mingreļu valoda tiek atmesta, dodot priekšroku gruzīnu valodai.

Spānijā aizliedz jaundzimušajiem dot nespāniskus vārdus, īpaši politiski kreisus vārdus kā “Lņņins” (aizliegums gan neattiecas uz ārzemniekiem). Daži vārdi, piemēram, Hordī, kas bija viens no populārākajiem vārdiem Katalonijā, piespiedu kārtā oficiālos dokumentos tiek mainīti. Visas filmas, kas ir uzņemtas valodās, kas nav spāņu, ir jāizdod atkārtoti. Jaunajām filmām jābūt tikai un vienīgi spāņu valodā, savukārt ārzemju filmas jādublē, kas atvieglo nevēlamu dialogu cenzūru.

1939. gads

Sākas Otrais pasaules karš.

Spānijā aizliedz publisku katalāņu valodas lietošanu.

Sōši-kaimei (創氏改名, korejiski: 일본식 성명 강요) ir likumu viensums, kas faktiski piespiež korejiešus pieņemt japāņu vārdus. To veido divas daļas: 19. rīkojums, izdots 1939. gadā, paģērēja *sōši*, burtiski “uzvārda radīšanu” un 20. rīkojums, izdots 1940. gadā, atļāva *kaimei*, t.i., vārda maiņu, kas gan nebija obligātas prasība, tomēr tie, kuri vārdu nenomainīja, atradās ievērojami nelabvēlīgākā situācijā.

Maskavā izdotās jidiša avīzes “*Der emes*” (“Patiesība”) publicēšana tiek pārtraukta. Paliek tikai 7 jidišā publicētas avīzes, salīdzinājumā ar lēstajiem 170 laikrakstiem 1917. gadā.

1940. gadi

Kirilicu izmanto (teju) visas valodas Padomju savienībā. Daži izņēmumi: armēņu un gruzīnu valodām ir savas rakstības, karēļu valoda saglabā latīņu burtus; jidišā lieto modificētu ebreju rakstību; igauņu, latviešu un lietuviešu (okupētas un anektētas 1940. gadā) lieto latīņu rakstību.

Vairāk nekā miljons visu vecumu cilvēku Bretaņā runā, galvenokārt, bretoņu valodā. Šodien ir palikuši vien 200 000 bretoņu valodā runājošo – lielākā daļa ir seniori – un viņu skaits pastāvīgi sarūk.

1941. gads

Itālija anektē Jonijas salas (Korfu, Kefaloniju, Zakintu, Lefkadu un pāris mazāku salu), kas noved pie fašistiskās Pjēro Parini valdības nākšanas pie varas. Itāļu valoda tūlītēji kļūst par vienīgo valsts valodu un grieķu valodas lietošana tiek padarīta pretlikumīga teju visās dzīves jomās. Grieķu valdības ierēdņus, tiesnešus un policistus aizstāj ar itāļiem. Tāpat arī notiek izglītības un finanšu sistēmas italizācija.

Vācija iebrūk Jugoslāvijas Karalistē. Par spīti tam, ka nacisti uzskatīja jugoslāvus par glābjamu rasi, Hitlers iedrošina savus sekotājus “padarīt šo zemi atkal vācisku.” Mēģinot sekot aicinājumam,

slovēņu valodu aizliedz lietot sabiedriskos kontekstos; vietvārdi tiek mainīti; visas kulturāli nozīmīgās slovēņu institūcijas tiek aizslēgtas un asociācijas izjauktas; intelektuāļi, profesori un lingvisti tiek iznīcināti.

Hailes Selassija diktatūras laikā Etiopijas skolās un politiskajā dzīvē tika aizliegta oromo valoda. Oromo tautai uzspieda amharu valodu.

Haile Selassij Bernē, Šveicē 1954. gadā.

1942. gads

Elzasu un Lotringu – bijušo Francijas teritoriju, kurā vācu valoda bija aizliegta, – anektē vācieši. Franču valodas lietošana nacistu okupācijas laikā tiek aizliegta. Vācu valoda kļūst par oficiālo valodu un skolās ir obligāts mācību priekšmets.

Japāņi no nīderlandiešiem pārņem kontroli Indonēzijā un iesāk kampaņu, kuras mērķis ir izslēgt jebkādu nīderlandiešu ietekmi, ieskaitot valodu. Japāņi iedrošina malajiešu valodas lietošanu, tādējādi mēģinot iegūt vietējo indonēziešu atbalstu.

1943. gads

Japānas valdība okupētajā Korejā palēnām izskaidina visas mācības, kas norisinās korejiski. Pasniegšana un runāšana korejiešu valodā ir aizliegta.

1944. gads

Abhāzu valodu aizliedz lietot skolās, dodot priekšroku mācībām gruzīniski. Visas abhāzu kultūras iestādes tiek slēgtas.

PSRS atkal okupē Igauniju, Latviju un Lietuvu. Krievu valoda kļūst par valsts valodu, līdztekus igauņu, latviešu un lietuviešu.

1945. gads

Ķīnas republika iegūst kontroli pār Taivānu un aizliedz japāņu valodas lietošanu laikrakstos un skolās. Valdības ierēdņi veicina standarta mandarīnu dialekta izmantošanu, piemērojot sodus pamatskolām par mācību vielas pasniegšanu vietējās valodās un aizliedzot vietējās valodas lietot masu medijos.

Rong dzjan Huanga kokgriezums "Baisā inspekcija," kas attēlo 28. februāra slaktiņu, kas iezīmēja Kuomintanga baltā terora posmu Taivānā. Tūkstošiem cilvēku pazuda, nomira vai tika ieslodzīti.

1946. gads

Irānas armija okupē Azerbaidžānu un azerbaidžāņu turku valodas mācīšana ir aizliegta. Vietējās valdības izdotās mācību grāmatas tiek sadedzinātas.

1948. gads.

Utarpradēša Indijā, tolaik pazīstama kā Apvienotās Provinces (pārsaukta 1950. g.), nosaka, ka bērniem būtu jāmācās tikai un vienīgi hindi valodā, tādējādi izslēdzot urdu valodu no skolām līdz pat sestajai klasei, kad to varēja mācīties kā izvēles priekšmetu.

Pakistānas valdība pasludina urdu un angļu valodas par vienīgajām valsts valodām, par spīti tam, ka vairumam Pakistānas austrumdaļas iedzīvotāju dzimtā valoda ir bengāļu un lielākajai daļai rietumdaļas iedzīvotāju – pendžabu.

Dienvīdāfrikas nacionālā partija uzvar vēlēšanās ar saukli: "Mūsu pašu cilvēki, mūsu pašu valoda, mūsu pašu zeme."

Palestīnas kolonizācijas laikā Izraēla uzsāk palestīniešu vietvārdu ebrejiskošanu.

Palestīna 1948. gadā.

Pēc Fēru salu Autonomijas likuma pieņemšanas fēriešu valoda – nomainot dāņu – atgūst valsts valodas statusu.

1949. gads

Padomju savienībā tiek aizslēgtas visas ebreju skolas un kultūras iestādes.

Saskaņā ar Provinču administrācijas likumu kurdu vietvārdi tiek mainīti uz turku vietvārdiem.

Ķīnas Tautas Republikas dibināšana.

1949. gads

Indijas valdība apstiprina rezolūciju, ko iesauc par “četrdesmit – desmit plānu.” Rezolūcija nosaka, ka mācībām sākumskolās jānotiek bērna dzimtajā valodā, veicot nepieciešamos soļus, lai to sekmētu reģionos, kur bērnu dzimtā valoda atšķiras no valsts oficiālās valodas. Šie soļi paredz, ka skolās, kurās ir vismaz četrdesmit noteiktā valodā runājošu bērnu vai klasēs, kurās to ir vismaz desmit, jānorīko viens skolotājs, kas mācību vielu pasniedz attiecīgajā valodā. Šī likuma realizācija kavējas urdu valodas dominētos reģionos. Utarpradēšā izglītības institūciju ierēdņi atklāti noliedz rezolūciju un nosaka aizliegumu mācīt urdu valodā skolās, kuras atrodas pašvaldību un rajonu pārvaldē.

1950. gadi

Centieni iedibināt krievu valodu kā PSRS valsts valodu.

Ceturtais republikas laikā Francijā likumi attiecībā pret mazākumtautību un reģionālām valodām tiek padarīti vaļīgāki. Sākumskolās vairs nav aizliegts runāt valodās, kas nav franču. Pasniegt mācību vielu reģionālās valodās ir atļauts.

1950. - 1980. gadi

Etniskās identifikācijas projekts Ķīnā. No 400 cilvēkiem, kuri piesakās, Ķīnas valdība par etniskām minoritātēm atzīst vien 55; pārējiem tiek liegtas jebkādas minoritāšu aizsardzības tiesības. Izmantojot šo sagrozītu statistiku, Ķīnas valdība deklarē, ka vairāk nekā 90% Ķīnas populācijas pieder pie haņu etniskās grupas. Vairumu valodu, kas nav Ķīnas mandarīnu, valdība pasludina par dialektiem.

1952. gads

Pēc tam, kad Pakistānas valdība aizliedz rīkot publiskus mītiņus, lai apspiestu vēlmi par valsts valodu (papildus urdu) noteikt bengāļu valodu, Dakas Universitātes studenti organizē virkni publisku protestu. 21. februārī Pakistānas policija apšauda protestētājus, nogalinot piecus studentus un ievainojot simtiem. Kopš 1999. gada šo dienu UNESCO ir atzinusi par Starptautisko dzimtās valodas dienu.

1954. gads

Tiek izveidota Tanganjikas Āfrikas Nacionālā savienība (TĀNS). TĀNS izmanto svahilu valodu kā oficiālo valodu. Savienības biedri cenšas mobilizēt iedzīvotājus cīņai par neatkarību.

1956. gads

Mandarīnu valoda kļūst par vienīgo valsts valodu Ķīnā. Lēmums balstīts Pekinas izrunas standartos un *baihua* gramatikā. Mandarīnu valoda kļūst par obligāto mācību valodu skolās visā Ķīnā, izņemot "autonomās" teritorijas. Valdība izplata plakātus ar tādiem saukļiem kā "Mīliet valsts karogu, dziediet valsts himnu un runājiet mandarīnu valodā."

1956. gads

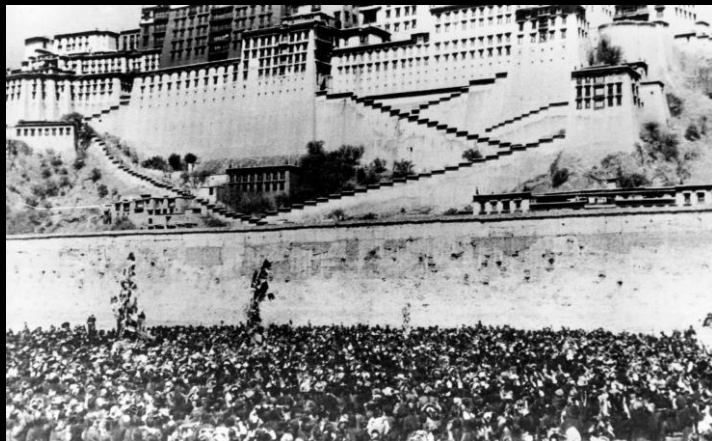
Pakistāna piešķir bengāļu valodai valsts valodas statusu.

1958. - 1959. gads

Hruščova vadītās izglītības reformas sāk atklātu pāreju uz PSRS rusifikāciju. Izglītība dzimtajā valodā vairs nav obligāta, un mācības krievu valodā notiek uz mazāk izplatītu dzimto valodu rēķina – tās tiek padarītas par sekundāriem mācību priekšmetiem.

1959. gads

Ķīnas Komunistiskā partija vēl vairāk ierobežo tibetiešu valodu, reliģiju un kultūru. Tibetā pieaug nemieri, un Dalailama ir spiests bēgt no Tibetas uz Indiju.

Tibetas sacelšanās 1959. gadā

Krievu valoda kļūst par galveno valodu Padomju Savienībā, ieņemot centrālu vietu izglītībā, oficiālās iestādēs un valsts pārvaldē.

Havaju salas kļūst par 50. ASV štatu. Havaju Universitātē valdība izveido Havaju valodas, mākslas un kultūras saglabāšanas komiteju.

1961. gads

Goa – province Indijas rietumu piekrastē – pēc sadursmēm ar Indijas bruņotajiem spēkiem tiek atbrīvota no gandrīz 400 gadus ilgušās portugāļu valdības. Portugāļu valoda pārstāj būt oficiālā valoda, lai gan līdztekus angļu valodai to joprojām lieto laikrakstos un likumdošanā. 1969. gadā to nomaina marathi tautas valodas, bet 1972. gadā – konkāniešu valoda.

Havaju salu skolās sāk piedāvāt izvēles nodarbības havajiešu valodā.

1964. gads

Tanzānijas Apvienotā Republika iegūst neatkarību. Tā sastāv no Tanganjikas jeb kontinentālās Tanzānijas un Zanzibāras arhipelāga. Svahilu valoda kļūst par Tanzānijas valsts valodu.

Pirmo reizi reģionālajā televīzijā pusotru minūti skan bretoņu valoda.

1966. - 1976. gads

Ķīnā Mao Dzeduna vadītā kultūras revolūcija turpina centienus veicināt standarta mandarīnu valodas izplatību. Valdība aizliedz vietējo valodu lietošanu skolās. Skolās tiek apspiestas visas mazākumtautību valodas, un tie, kas iebilst pret par mācību programmu, tiek sodīti kā kapitālisma atbalstītāji un valsts ienaidnieki. Šajā laikā lasītprasmes un rakstpratības līmenis samazinās katrā mazākumtautību reģionā. Tiek pastrādāti daudzi noziegumi pret etniskajām minoritātēm: Tiek iznīcinātas valodas skolas etnisko korejiešu apgabalos, sadedzinātas neskaitāmas uiguru tautas grāmatas. No gandrīz 790 000 Mongolijā vajāto cilvēku 22 900 ir nāvīgi piekauti un 120 000 sakropļoti. Iznīcināti vairāk nekā 6000 tibetiešu klosteru.

1966. - 1998. gads

Militārais diktators Suharto aizliedz Indonēzijā runāt ķīniešu valodā.

1967. gads

Padomju presi stingri kontrolē valdība, kas cenzē publicēto materiālu. No 8524 Padomju Savienības laikrakstiem 26 publicē visā valstī. Vienīgi "Pravda" izdod katru dienu, laižot apītē 8,5 miljonus kopiju. "Izvestija" iznāk sešas reizes nedēļā (ar 8 miljoniem kopiju). "Pionerskaya Pravda" pārspēj abus iepriekšminētos laikrakstus skaitā – to izdod 9,3 miljonus kopiju, taču publicē vien divreiz nedēļā. Visi trīs laikraksti ir krievu valodā.

Turcijā stājas spēkā aizliegums izplatīt ārzemju materiālus kurdu valodā.

Prezidenta pavēste nr. 14/1967 par Ķīnas reliģiju, uzskatiem un tradīcijām sekmīgi aizliedz ķīniešu literatūru un kultūru Indonēzijā, ieskaitot liegumu lietot ķīniešu rakstzīmes.

Apvienotajā Karalistē tiek pieņemts Velsiešu valodas akts. Tas atļauj lietot velsiešu valodu Velsas tiesvedībā.

1968. gads

Huanam Manuelam Serratam liedz dalību Eirovīzijā tādēļ, ka viņš vēlas dziedāt katalāņu valodā.

Indijas Harjānas štatā tamilu valoda ir valsts otrā oficiālā valoda līdzās hindu valodai, lai gan štata teritorijā nav tamilu valodā runājošo. Šis lēmums bija politiski motivēts, lai uzsvērtu štata atšķirības no Pendžābas, neraugoties uz to, ka pendžābi ir viena no teritorijā visplašāk lietotajām valodām.

1970. gadi

Hongkongā pieaug neapmierinātība ar angļu valodas kā vienīgās oficiālās valodas statusu un no tā izrietošo Kantonas valodas marginalizāciju valdībā un tiesā.

Lietuviešu valodu vairs nedrīkst lietot oficiālos dokumentos. Par spīti tam, ka lielākā daļa centrālkomitejas biedru ir lietuvieši, visām sanāksmēm jānotiek krieviski. Krievu valoda ir mācību valoda bērnudārzos.

Reģionos kā Bretaņa, Korsika un Oksitānija attīstījās nacionālistu kustības. Līdz ar to tika atvērtas skolas, kurās māca reģionālās valodas, piem., Divānā Bretaņā, Ikastolē Basku zemē un Kalandretā Oksitānijā un Labresolā Katalonijas ziemeļos.

1971. gads

Bengāļu nacionālisms sasniedz savu kulmināciju Bangladešas neatkarības karā, kurā Bangladešas partizānus atbalsta Indija. Tiklīdz tiek izcīnīta neatkarība no Pakistānas, bengāliešu valodu deklarē par oficiālo valsts valodu.

1972. gads

Hongkongas Likumdošanas padomes locekļiem pirmo reizi ir atļauts lietot kantoniešu dialektu. Čungs Sje Jens kļūst par pirmo personu, kas miņetajā padomē runā kantoniešu dialektā.

Toreizējais Francijas prezidents Žoržs Pompidū paziņo, ka "Francijā, kurai ir lemts iekarot Eiropas slavu, nav vietas minoritāšu valodām."

Pakistānas Sindas provincē tiek pieņemts Sindiešu valodas likums, ar kuru sindiešu valoda tiek noteikta par vienīgo oficiālo valodu. Pēc urdu valodā runājošo iedzīvotāju protestiem Pakistānas

premjermministrs Zulfikars Ali Buto panāk kompromisu un paziņo, ka abas valodas ir vienādā oficiālā statusā.

1974. gads

Honkongā tiek pieņemts Rīkojums par oficiālo ķīniešu valodu: Mandarīnu ķīniešu valoda kļūst par otru oficiālo valodu līdzās angļu valodai. Rīkojumā noteikts, ka visi likumi jāpublicē gan angļu, gan mandarīnu ķīniešu valodā, un mandarīnu ķīniešu valodas lietošana tiesās kļūst likumīga.

1975. gads

Doktora disertācijas lietuviski vairs netiek pieņemtas.

Pēc tam, kad Indonēzija anektē Austrumtimoru, varas iestādes aizliedz portugāļu valodu un uzspiež indonēziešu valodu. Portugāle kontrolēja Austrumtimoru kopš 1859. gada, kad tā pārņēma varu no Nīderlandes.

Ķīnas Republikas valdība Taivānā pieņem Radio un televīzijas aktu, kas ierobežo iespējas lietot vietējās valodas šajos medijos.

Saigonas atbrīvošana Vjetnamā. Jaunā Vjetnamas valdība nosaka vjetnamiešu valodu par vienīgo valsts oficiālo valodu, izbeidzot franču valodas dominanci, kas bija valdījusi kopš 1890. gada.

Peru kļūst par pirmo valsti, kurā kečvu valoda tiek atzīta par vienu no oficiālajām valodām. 2006. gadā tai seko Ekvadora, bet 2009. gadā - Bolīvija.

1976. gads

Gruzijā doktora disertācijas drīkst rakstīt un aizstāvēt tikai krieviski.

Dekrēts par afrikandiešu vidi aizliedz visās melnādaino skolās no pēdējā pamatskolas gada kā mācību valodu izmantot valodas, kas nav afrikandiešu vai angļu. Angļu valoda tiek asociēta ar koloniālo pagātņi, savukārt afrikandiešu valoda tiek uzskatīta par baltās varas apspiešanas un apartheīda valodu.

1978. gads

Brežņeva laikā tiek pieņemts dekrēts Nr. 835 "Par pasākumiem krievu valodas apguves un mācīšanas turpmākai uzlabošanai savienības republikās", ar kuru tiek īstenoti plaši pasākumi krievu valodas apmācības uzlabošanai, tostarp pirmsskolas izglītības iestādēs. Dekrēts paredz jaunus pedagoģiskos materiālus, skolotāju pārkvalifikāciju un krievu valodas centru atvēršanu daudzās skolās.

Baltijas valstīs tiek noteikta obligāta izglītība krievu valodā no pirmsskolas izglītības iestādēm līdz pat universitātei. Krievu valoda izplatās vietējās pārvaldes līmenī, saskaņā ar Brežņeva mērķi savienot tautības pārnacionalitātē.

Abdulahs Okalans dibina Kurdu strādnieku partiju (KSP).

Jaunā demokrātiskā Spānijas konstitūcija atzīst valodisku daudzveidību.

1979. gads

Dienvīdāfrikas Republikas Izglītības un apmācības likums: turpinās rasu segregācija skolās, bet dzimtās valodas ir atļauts lietot līdz ceturtajai klasei. Turpmākajā izglītības posmā skolēni var izvēlēties starp angļu un afrikandiešu valodu – lielākā daļa dod priekšroku angļu, lai nebūtu jāmācās afrikandiešu valoda.

Irānas Islāma Republikas konstitūcija par valsts valodu atzīst tikai persiešu valodu.

1980. gads

Militārais apvērsums Turcijā. Tiek arestēti politisko partiju līderi, militārie spēki pārņem politisko varu un izsludina ārkārtas stāvokli. Pēc tam pastiprinās kurdu apspiešana. Kurdu iedzīvotāji tiek pakļauti jauniem likumiem, kas aizliedz lietot kurdu valodu (runāt kurdu valodā vai rakstīt publikācijās kurdu valodā). Aizliegts bērniem dot kurdu vārdus. Aizliegts ierakstīt mūzikas kasetes kurdu valodā.

1981. gads

Brežņevs pasludina vienotas padomju tautas izveides projektu par veiksmīgu. Līdz 1989. gadam valodas politika palika nemainīga. Pēc tam Savienības valstīs tiek pieņemti likumi, lai nostiprinātu vietējās (t. i., ne krievu) valodas.

1982. gads

Turcijas konstitūcijas 26. un 28. pants diktē, ka "Nevienam ar likumu aizliegtu valodu [piem., kurdu] nedrīkst lietot publikācijās."

1983. gads

Tiek pieņemts likums nr. 2932 par publikācijām un raidījumiem valodās, kas nav turku valoda. Tas ir spēkā līdz 1991. gadam. Likums stingri aizliedz kurdu valodas lietošanu, un tā rezultātā 1980. gados tiek piespriests daudz cietumsodu. Kurdu ciemu nosaukumus, kas iepriekš nebija mainīti, 1960. gados maina uz turku nosaukumiem. Kurdu ģimenes ir spiestas saviem bērniem dot turku vārdus. Šo represiju rezultātā izdzīvo KSP kā vienīgā kurdu tautas atbalsta organizācija Turcijā.

1986. gads

Havaiješu valodu tiek atļauts lietot kā mācību valodu valsts skolās.

1987. gads

Turcija atjauno pieteikumu par dalību ES.

Filipīnās, pēc pārskatītas konstitūcijas ratifikācijas, spāņu valoda zaudē valsts valodas statusu. Par valsts valodām atzīst filipīniešu un angļu valodas.

Maoru valoda kļūst par Jaunzēlandes valsts valodu.

1989. gads

Sīrijas pieņem dekrētu, kas aizliedz lietot kurdu valodu darbavietās un kāzu ceremonijās.

1990. gadi līdz mūsdienām

Daudzās postpadomju valstīs pēc Padomju Savienības sabrukuma notiek sistemātisks derusifikācijas process. Krasi samazinās krievvalodīgo skaits, jo daudzi krievi migrē uz jaunajām neatkarīgajām valstīm. Piemēram, Tadžikistānā, kur krievu valodai ir atņemts starpetniskās saziņas valodas statuss, krievvalodīgo skaits samazinās no 400 000 līdz 60 000. Daudzās Vidusāzijas postpadomju valstīs turpinās derusifikācijas process. Vairākās valodās, kurās agrāk izmantoja kirilicu – azerbaidžāņu, moldāvu, turkmēņu un uzbeku –, runātāji pāriet uz latīņu alfabētu.

1991. gads

Turguts Ezals atceļ aizliegumu runāt kurdu valodā *privātajā vidē*.

Persijas līča kara beigas un Irākas sakāve. Kurdi Irākas ziemeļos iegūst *de facto* neatkarību.

Kurdu sacelšanās pret Bagdādes valdību neizdodas. Vairāk nekā 1,5 miljoni kurdu bēg uz Irānu un Turciju.

Turkmēņu rakstībā pieņem nevis kirilicu, bet gan latīņu alfabētu.

Lietuva, Latvija un Igaunija iegūst neatkarību, un valodas, kurās runā vairākums iedzīvotāju, kļūst par jauno neatkarīgo valstu oficiālajām valsts valodām.

Etiopijā tiek gāzts Derga režīms un atcelts oromo valodas aizliegums.

1992. gads

Padomju Savienības izšķīšana.

Musičiku ģimene savā dzīvoklī Maskavas centrā 1991. gada 25. decembrī skatās padomju prezidenta Mihaila Gorbačova demisijas runu padomju televīzijā.

Francijas konstitūcija tiek mainīta, lai eksplicētu, ka “republikas valoda ir franču valoda.”

Sīrijas valdība aizliedz vecākiem izvēlēties kurdu vārdus, reģistrējot jaundzimušos.

Paragvaja tiek iedibināta kā demokrātija un ratificē jaunu konstitūciju, kas gvaranu valodu juridiski novieto līdzās spāņu valodai.

1993. gads

Velsiešu valodas likums velsiešu valodu padara līdzvērtīgu angļu valodai.

Krievijā 63 valodas tiek uzskatītas par apdraudētām rusifikācijas rezultātā.

Dienvīdāfrikā beidzas apartheīds, un Nelsons Mandela kļūst par pirmo melnādaino prezidentu.

Tūbona likums nosaka franču valodas lietošanu valdības oficiālajās publikācijās, reklāmās, visu produktu iepakojumos, kā arī darba vietās un valsts finansētajās skolās. Saskaņā ar šo likumu daudzas skolas, kurās mācības notiek vietējās valodās, nevar saņemt finansējumu.

1996. gads

Jaunajā Dienvidāfrikas Republikas konstitūcijā ir atzītas 11 oficiālās valodas: afrikandu valoda, angļu valoda, ndebele, sepedi, sesoto, setsvāna, svahzi, tšivenda, ksitsonga, ksosa un zulu.

Konstitūcijā ir atzītas arī vēsturiski novārtā atstātas un tādējādi maz izmantotas pamatiedzīvotāju valodas.

Beidzas Gvatemalas pilsoņu karš, un Gvatemala oficiāli atzīst 21 maiju valodu. Pilsoņu karš, kas sākās 1960. gadā, norisinājās starp kreiso nemiernieku grupām un Gvatemalas valdību, kuru secīgi veidoja vairāki ASV atbalstīti militārie diktatori. Valdības spēki tiek nosodīti par plaši izplatītiem cilvēktiesību pārkāpumiem pret civiliedzīvotājiem, tostarp par masveida genocīdu pret maiju tautu iedzīvotājiem visā pilsoņu kara laikā.

1997. gads

Hongkonga tiek atgriezta Ķīnai.

Kanādā tiek slēgta pēdējā internātskola. Tiek lēsts, ka no 1831. līdz 1997. gadam aptuveni 150 000 pamatiedzīvotāju bērnu tika piespiedu kārtā pakļauti internātskolu sistēmai, kuras mērķis bija integrēt viņus Kanādas sabiedrībā, izstumjot viņus no viņu valodām un kopienām.

1998. gads

Ķīnā katru gadu tiek rīkots mandarīnu valodas eksāmens. Lai iegūtu kvalificētu darbu, ir jāsaņem pozitīvs vērtējums.

Kalifornijas štatā tiek pieņemts 227. priekšlikums, kas aizliedz bilingvālo izglītību. To atceļ 2016. gadā.

1999. gads

Turcijas karaspēks Kenijā sagūsta Abdullu Ekanu.

Turcija ir oficiāli atzīta par ES dalībvalsts kandidāti, taču ar nosacījumu, ka valdība mainīs savu valodu politiku attiecībā uz mazākumtautībām, lai nodrošinātu apraidi un mācības viņu dzimtajā valodā.

Franču valodnieks Bernārs Serkvilīni Francijas valdībai sagatavotajā ziņojumā uzskaita 24 valodas, kas ir vietējās valodas Francijas okupētajā Eiropas teritorijā un kuras varētu pretendēt uz atzīšanu saskaņā ar valdības ierosināto Eiropas Reģionālo vai minoritāšu valodu hartas ratifikāciju. Francija hartu joprojām nav ratificējusi.

Itālijas valsts tiesību aktos ir atzītas divpadsmit vēsturiskās minoritāšu grupas un to valodas.

Taizemes valdība pieņem Nacionālo izglītības likumu, kas nodrošina izglītību taizemiešu valodā 12 gadu garumā. Tā rezultātā, ka vienvalodīgā izglītības sistēma ignorē pārsvarā malajiešu valodā runājošās kopienas, trešdaļa Taizemes pusaudžu joprojām tiek atzīti par analfabētiem. Cenšoties stiprināt Taizemes nacionālo identitāti, Taizemes valdība vēsturiski ir attiekusies pret minoritāšu valodām kā pret vienkāršiem taizemiešu valodas dialektiem.

2000. gads

Sīrijā ar 768. dekrētu ir aizliegts veikalos pārdot kasetes vai videomateriālus kurdu valodā.

Dekrēts arī veicina senāku kurdu valodas ierobežojumu īstenošanu.

Bretaņā tiek sākts jauns TV kanāls "TV Breizh". Sākotnējais mērķis ir nodrošināt lērumu raidījumu bretoņu valodā, taču pakāpeniski to skaits krītas, dodot priekšroku apraidei franciski, līdz pēdīgi 2010. gadā raidījumi izzūd pavisam.

2002. gads

Turkmenistānas prezidents Nijazovs aizliedz Turkmenistānas Nacionālajai bibliotēkai piekļuvi publikācijām krievu valodā.

Sepenmurats Nijazovs ar Baraku un Mišelu Obamu.

Austrumtimora izcīna neatkarību no Indonēzijas un atjauno portugāļu valodu un tetumu valodu kā oficiālo valodu, lai norobežotos no Indonēzijas.

2003. gads

Turcijas valdība legalizē rakstzīmju “Q”, “W” un “X” lietojumu.

2003. gada 30. oktobrī laikraksts “Majira” atsaucās uz Tanzānijas apraides komisijas pārstāvi, kurš aizliedza izmantot vietējās valodas radio pārraidēs, apgalvojot, ka šīs valodas varētu būt bīstamas.

2004. gads

Pirmais raidījums kurdu valodā Turcijas valsts televīzijas kanālā TRT. Pirms tam programmas kurdu valodā tika pārraidītas tikai privātajos kanālos. Tiek pārraidīti divi dialekti: ziemeļkurdu un zazaki.

Latvijā tiek noteikts, ka vismaz 60 procentiem mācību stundu skolās jānotiek latviešu valodā.

2005. gads

Turkmenistānā visas krievu skolas tiek slēgtas acīmredzama pieprasījuma trūkuma dēļ. Krievu valodas apguve ir samazināta līdz vienai stundai nedēļā. Krievu valodā iznākošie plašsaziņas līdzekļi ir pilnībā aizliegti.

Īru valoda tiek padarīta par oficiālu ES valodu, lai gan tā no visām valodām ir vismazāk izplatītā.

2006. gads

Tiek nodibināta balto nacionālistu NVO “AfriForum”, kas veicina afrikandiešu valodas lietošanu.

Eiropas Parlamenta Prezidijs apstiprina Spānijas valdības priekšlikumu ļaut pilsoņiem uzrunāt Eiropas Parlamentu basku, katalāņu/valensiešu un galatiešu valodā.

2008. gads

Francijas parlaments ievieš Francijas konstitūcijas grozījumus, ar kuriem saskaņā tiek oficiāli atzītas reģionālās valodas. Priekšlikumā iejaucas Franču Akadēmija.

2009. gads

Slovākija ierobežo ungāru un citu mazākumtautību valodu lietošanu sabiedriskās vietās un valsts iestādēs un nosaka naudas sodu katram, kas "jaunprātīgi" izmanto valodu.

2010. gads

Guandžou sākas masu protesti kā atbildes reakcija uz priekšlikumu pilsētas galvenajam televīzijas kanālam pāriet no kantoniešu valodas uz mandarīnu valodu.

Indijas Harjānas štats atceļ tamilu valodu kā oficiālo valodu un aizstāj to ar pendžābu valodu.

2014. gads

Krievijas Federācija okupē Krimu.

Indijā pie varas nāk Narendra Modi, kas izraisa pret urdu vērstu uzskatu izplatīšanos. Tas rezultējas naida noziegumus pret cilvēkiem ar urdu vārdiem.

2015. gads

Visās tibetiešu skolās ir aizliegts pieņemt darbā skolotājus, kuri māca tibetiešu valodā.

2017. gads

Kazahstānas parlamentā tiek izskatīts jauna latīņu rakstībā balstīta alfabēta uzmetums. Ir iecerēta līdzīga pāreja, kuru plānots pabeigt līdz 2025. gadam.

Turcijas valdība slēdz kurdu teātrus Dijarbakirā, Batmanā un citās pilsētās, kurās pārsvarā dzīvo kurdi.

Amidas pašvaldības teātra Dijarbakirā (Amidā) aktieri spēlē Servantesa slavenā "Dona Kihota" uzvedumu kurdu valodā, kas iepriekš bija aizliegts. Stambula, 2022. gads.

Ukrainā tiek pieņemti likumprojekti, kas nosaka, ka skolotājiem vidusskolās jālieto tikai ukraiņu valoda, neskatoties uz ievērojamo ungāru, krievu un rumāņu minoritāšu skaitu. Ungārija atbild, draudot bloķēt Ukrainas centienus pievienoties ES.

2018. gads

Kazahstānas valdības publicēti dokumenti drīkst būt tikai Kazahu valodā.

Latvijas Saeima apstiprina Izglītības likuma un Vispārējās izglītības likuma grozījumus, lai pārietu uz pamatskolas izglītību tikai latviešu valodā līdz 2021/2022. akadēmiskajam gadam.

Dienvīdijā aizliedz angļu valodas nodarbības pirmo un otro klašu skolēniem, atsaucoties uz 2016. gada Satversmes tiesas lēmumu, kas vēsta, ka, mācoties angļu valodu, varētu tikt kavēta skolēnu prasme runāt korejiski.

Izraēla atceļ arābu kā oficiālas valodas statusu un pasludina to par valodu ar "īpašu statusu". Tikmēr ebreju valoda saglabā oficiālās valodas pozīciju.

Irāna aizliedz angļu valodas pasniegšanu sākumskolās, dēvējot šo priekšmetu par "kulturālu iebrukumu".

2019. gads

Masveida protesti Honkongā uzrāda neapmierinātību ar Ķīnas valdību. Kantoniešu valoda ir cieši saistīta ar nemieriem un kļūst par protestētāju valodu. Daži Honkongas restorāni protestē, nepieņemot pasūtījumus mandarīnu valodā.

Ukrainas parlaments pieņem likumu, kas sniedz ukraiņu valodai īpašu statusu un tās pārvaldīšanu padara par nepieciešamu prasību sabiedriskā sektora darbiniekiem.

2020. gads

Ķīnas valdība pieņem jaunu sabiedriskās drošības likumu Honkongā. Stundu laikā pēc tā pieņemšanas daudzi disidentiski protestētāji pamet pilsētu, politiskās partijas tiek izjauktas, vairāki Honkongai labvēlīgi sociālo tīklu profili tiek dzēsti un veikalos atrodami kantoniešiem labvēlīgie plakāti tiek novākti. Jebkāda kantoniešu valodas aizstāvība tiek uzskatīta par Honkongas neatkarības aizstāvību.

Pirmo reizi kopš neatkarības iegūšanas Indijā pārstāj uzturēt skolas, kurās mācības notiek angļiski.

Irānas varasiestādes uz desmit gadiem cietumā notiesā kurdu valodas skolotāju Zaharu Mohammadi par "valsts drošību apdraudošas grupas dibināšanu." Spriedumu vēlāk samazina uz pieciem gadiem.

2021. gads

Francijas Nacionālā asambleja ar balsu vairākumu apstiprina Molaka likumu, kura mērķis ir aizsargāt un atbalstīt reģionālās valodas Francijā. Francijas Konstitucionālā padome nekavējoties apstrīd likumu, atceļot Asamblejas balsojumu. Konstitucionālā padome aizliedz lietot burtu “ñ”, kas nav nepieciešams, lai rakstītu franču valodā.

2022. gads

Krievijas Federācija uzsāk militāru iebrukumu Ukrainā.